

Lezárult az egyeztetés

- a fejlesztési koncepciókról

Lezárult az Országos Fejlesztéspolitikai Koncepció és az Országos Területfejlesztési Koncepció június közepén kezdődött társadalmi egyeztetése. A két dokumentummal lapunk áprilisi és júniusi számában részletesen foglalkoztunk. A társadalmi egyeztetés célja az volt, hogy az ország 2020-ig tartó fejlesztésének fő irányait meghatározó koncepciókról véglegesítésük előtt elmondják véleményüket a helyi szereplők – az önkormányzatok, civil szervezetek, kamarák, vállalkozók. A tapasztalatok szerint az uniós tagok közül azok az országok váltak igazán sikeressé, amelyekben a politikai és gazdasági élet szereplőinek, illetve a társadalmi szervezeteknek sikerült megállapodniuk a fő fejlesztési irányokról.

Bár a számok még nem véglegesek, biztosra vehető, hogy az Európai Unió következő költségvetési időszakában, 2007 és 2013 között Magyarország a jelenlegi fejlesztési forrásainak több mint hétszeresét használhatja majd fel. Az ebben az időszakban hazánkba áramló, mintegy hatezer milliárd forintnyi tőke azzal az összeggel mérhető, amely a kiegyezés után érkezett az országba, és gazdasági, tudományos, oktatási, kulturális fejlesztéseivel Magyarországot sok tekintetben az akkori Európa élvonalába emelte.

Az Országos Fejlesztéspolitikai Koncepció és az Országos Területfejlesztési Koncepció minél szélesebb körű véleményezése azért különösen fontos, mert a tapasztalatok szerint az uniós tagok közül azok az országok váltak igazán sikeressé, amelyekben a társadalmi szervezeteknek, a gazdasági élet szereplőinek, valamint a különböző politikai erőknek sikerült megállapodniuk a fő fejlesztési irányokról. Számunkra is fontos, hogy ez így legyen, hogy az Országgyűlés olyan fejlesztési irányokat fogadhasson

el, amelyek alapja a társadalmi közmegegyezés.

Versenyképes térségek

A versenyképesség magában foglalja, hogy az adott térség mennyire vonzó például az ott élő vagy oda települő emberek, a tőkebefektetések, vagy a turizmus számára. Versenyképessé válik az a térség, amely vonzza a felkészült embereket, mert a megfelelő munkahelyeken túl mást is kínál: élhető lakókörnyezetet, pozitív térségi imázst, magas színvonalú szolgáltatásokat, gazdag kulturális és kereskedelmi kínálatot. Mindezt erősíthetik a területi alapon szerveződő, gazdasági célú együttműködések a kis- és középvállalkozások, a multinacionális cégek, a tudományos kutató műhelyek, az egyetemek és főiskolák, a kamarák, az önkormányzatok, a kistérségi társulások, a civil szervezetek között.

Ma Magyarországon olyan mértékű területi különbségek fordulnak elő, melyek elfogadhatatlan esélyegyenlőtlenséget teremtenek a társadalom tagjai

számára, egyben a gazdaság fejlődését is korlátozzák. Fontos az elmaradott térségek és perifériák felzárkóztatása, mert oldja majd az ország egyközpontú, ma még főváros-centrikus térszerkezetét.

A területfejlesztés célja, hogy a társadalom, a gazdaság és a környezet fejlődése összehangolt, kiegyensúlyozott és fenntartható legyen. Minden racionális eszközzel meg kell őrizni egy-egy térség természeti, gazdasági és kulturális értékeit, sokszínűségét, mivel ezek a térségek megújulásának és fejlődésének erőforrásai lehetnek, míg a gazdaság és a természeti-környezeti, kulturális elemek összhangját helyi-térségi rendszereikben lehet a legoptimálisabban biztosítani. A fenntarthatóság jegyében meg kell őrizni a kiegyensúlyozott élet esélyeit a következő generációk számára.

A fejlesztésre fordítható pénzeket az uniós források megsokszorozzák. Ezeket azonban Magyarország csak akkor tudja ésszerűen, sikeresen felhasználni, ha helyesen választja ki a fejlesztési célokat, és ezeket mind a gazdasági, mind pedig a társadalmi környezet támogatja. Ezért szükséges a gazdasági szabályozás kiszámíthatóvá tétele, és a közigazgatás, az egészségügy, az önkormányzati rendszer korszerűsítése.

Nyitott területfejlesztési politika

Az új területfejlesztési politikának egyik meghatározó eleme a nyitottság. Kiemelten

kell kezelni az ország nemzetközi kapcsolataiból, európai uniós tagságából adódó lehetőségeket és kötelezettségeket. A területfejlesztési politikának elő kell segítenie területi integrálódásunkat Európába, vagyis azt, hogy hazánk mindinkább beágyazódjon az európai gazdasági térbe a nemzetközi közlekedési, kutatási, tervezési hálózatok fejlesztésével.

Bővíteni kell a határmenti fejlesztések nagyságrendjét és bátorítani a határon átnyúló együttműködések. Ez új lehetőségeket jelent. Lényeges továbbá a nemzeti és a nemzetiségi együttműködések fejlesztése, Magyarország ugyanis kapu lehet az uniós további bővítéséhez.

Az eddigi tapasztalatok alapján a hatékony fejlődés zálogát a fejlesztéspolitikai rendszer decentralizációja képezi, mely elősegíti a helyi, térségi fejlesztési igényekhez, szükségletekhez való igazodást. A források decentralizált felhasználása a felzárkózás egyik legfontosabb eszköze lehet.

A legjobb eredménnyel kecsegtető erőforrás-hasznosítási lehetőségeket tehát a régióknak kell megtalálniuk, zöld utat adva a helyi kezdeményezéseknek, a partnerség és az átláthatóság érvényre juttatásával. Érdemi decentralizációra van szükség, amely az idén először volt „tetten érhető” a költségvetési források elosztásában is. A decentralizáció a régiók kompetenciáinak megerősítésével támogatható, hosszabb távon pedig a regionális önkormányzatok megerősítésével.

Vélemények és javaslatok

A kormány 2005 végéig tervezi elkészíteni a Nemzeti Fenntarthatósági Stratégiát. Ennek meg kellett volna előznie mind a fejlesztéspolitikai, mind pedig a területpolitikai koncepció kidolgozását, mivel azokat minden összefüggésében érintik a fenntarthatóság gazdasági, környezeti és társadalmi igénypontjai. Így a koncepciók tartalmi harmonizálása érdekében fel kell gyorsítani a fenntarthatósági stratégia kidolgozását.

A közelmúltban az Európai Unióban értékelték a liszaboni folyamatot, aminek eredményeként a tagállamoknak nemzeti akciótervet kell készíteni a célkitűzések érvényesítésére. Ez vélhetőleg szintén jelentősen érinti a két koncepció célrendszerét és prioritásait. Biztosítani kell a liszaboni folyamatra vonatkozó nemzeti terv és a stratégiai koncepciók szinkronitását.

Mindkét koncepció érinti a vidékfejlesztés területeit, de közel nem a szükséges és indokolt mértékben. A stratégiai tervezés szintjén a koncepciók részévé kell tenni a vidékfejlesztés célrendszerének és prioritásainak megfogalmazását.

Az Országos Fejlesztéspolitikai Koncepció stratégiai céljainak meghatározása a jelenlegi 8+1

célkitűzés eltérő fajsúlyú és részben egymást átfedő jellege miatt kusza. A célrendszerben az emberi tényezőket, mint az életminőség fejlesztését kell a középpontba helyezni.

Az Országos Területfejlesztési Koncepcióban a területpolitikai elvek között leírás található a partnerség értelmezésére, amit célszerű pontosítani és kiegészíteni. A vertikális partnerségnél indokolt kitérni a helyi szintű fejlesztési szándékok (települési és/vagy mikrorégiós) és a területfejlesztés általános tervezési rendjének kapcsolatára, szükséges szinkronjára. Ugyanígy indokolt megemlíteni mind a térségi, mind a helyi programalkotásban, tervezésben a civil társadalmi kapcsolatok szükségességét.

A koncepció elsősorban egy dinamikus és versenyképes térszerkezeti és településszerkezeti cél elérését és fenntartását tűzte maga elé, amibe nem feltétlenül illik bele Budapest és agglomerációjának első soron történő kiemelése. Vitatható ugyanis, hogy a kialakult jelenlegi központi túlsúlyos szerkezet javítja-e az ország egészének a hosszú távú versenyképességét. Az egészséges, így a versenyképes településszerkezet bázisa és alapja a kistelepülések léte és fennmaradása.

A koncepció helyesen célozza a decentralizációt és erősíti a regionális tervezési szintet. Indokolt lenne kitérni a területi tervezésben (területfejlesztés, területrendezés, térségi programozás) a megyei és kistérségi viszonylatokra, de a települési szintű kapcsolatokra is.

Mindkét koncepció szakmailag hiteles és jól alapozta meg az eddig lefolytatott társadalmi vitát. Általános hiányosságuk azonban, hogy nem kezelik harmonikusan és konzekvensen a fenntarthatósági elveket. A jövőépítés alapjai dokumentum több jelentős megállapítást tesz, amelyek nem kapnak megfelelő hangsúlyt a koncepciók prioritása és javasolt programjai között. Ilyenek például az általános népességfogyás, az idősek és a férfiak jelentős inaktivitása, az egészség és környezettudatosság hiánya, az országon belül kialakult centrum-

periféria viszony, a közszolgáltatási rendszer alacsony hatékonysága.

Segítette a koncepciók társadalmi megismertetését az elmúlt hónapokban kialakult partnerségi párbeszéd. Indokolt azonban a párbeszéd további folytatása, vagyis folytatni kell a további tervezési dokumentumok kidolgozása során is, mind a helyi és térségi tervezési folyamatokkal való ütköztetés, mind a civil társadalom körében történő vélemények megismerése, a koncepciók megismertetése érdekében. A jelenlegi társadalmi vita maradjon nyitott a dokumentumok parlamenti előterjesztéséig, majd készüljön társadalmi egyeztetési terv a II. Nemzeti fejlesztési terv Európai Unióban történő bemutatásáig, valamint az operatív programok összeállítása időszakára is.

*Rajnai Gábor elnök
(Részletek az Országos
Területfejlesztési Civil
Egyeztető Fórum
véleményéből)*

Megrendelő

Megrendelem az ÖN-KOR-KÉP című folyóiratot példányban.

Éves előfizetési díj: 6075 forint+postaköltség

Számlázási cím:

Szállítási cím:

Kelt:, 2005.



Aláírás